

RISK COMMUNICATION: The Importance of a Risk Dialogue

Lars-Erik Warg

Associate Professor of Psychology

Department of Occupational and Environmental Medicine

Örebro University Hospital

SE-701 85 Örebro, Sweden

Phone: +46 (0)19-602 2483; Fax: +46 (0)19-12 04 04

E-mail: lars-erik.warg@orebroll.se

<http://www.orebroll.se/y mk>

Universitetssjukhuset Örebro
ÖREBRO LÄNS LANDSTING

EXPRESSEN.SE

En utskrift från Expressens
nätupplaga, Expressen.se

GLÖP! Mer kycklingskött kan vara förgift.

Kyckling kan göra dig lam

Ska du äta kyckling i sommar?

Då kan du bli förlamad.

Var fjärde fjärskyckling innehåller campylobacterbakterier, avslöjar Livsmedelsverket.

En fjärdedel av proverna från färskt kycklingskött i butikerna under sensommaren innehåller campylobacterbakterier.

Det kan i värsta fall leda till muskel- och förlammningsjukdomen Guillain-Barré syndrom.

Kycklingen smittar

I en färsk rapport från Livsmedelsverket i Uppsala har man lyckas öppna ett genetiskt samband mellan campylobacter i patienter och färsk kyckling i butikerna.

Allt bakterier från kyckling och patienter i många fall lämnar samma genetiska fingeravtryck är ett starkt stöd för att patienterna verkligen smittats av kycklingsprodukter.

Det säger Lars Engstrand, professor vid Smittskyddsinstitutet till Uppsala Nya Tidning.

Vid fyra sjukhus har man tagit prover och samlat information om patienter som drabbats av campylobacter.

En utskrift från Expressens nätupplaga, Expressen.se

Ditt kylskåp kan vara en giftfälla

Kylskåpet kan vara din värsta fiende.

Det är nämligen absorberat i många av den kvarta miljon matförgifningar som årligen inträffar i de svenska hemmen.

Matförgifningen kan dessutom vara dödlig.

Tvåternet vad de flesta tror är det allra farligast att förvara känsliga varor högt upp i kylan.

– Man gör det av gammal vana, men det är helt fel eftersom det är varmast just där upp i moderna kylskåp, förklarar produktspécialisten Lisbeth Lundström på Electrolux som får besökare från kunder för att mata sin föräldra högt upp i kylan.

Man har alltid missuppfattat när det gäller att lagra svenskarna kylskåpsvet.

Dödliga bakterier

Det blir inte bättre av att de nya matvarorna med extra lång hållbarhet. Kylskåpet förvaras till en dödsfälla.

Man kan utan vidare drabbas av dödlig botulism om man äter

vakuumpackad, rött lex som förvarats på fel ställe i kylan.

– Det finns snabbt växande bakterier som även länge förvaras för varmt. Då kan man bli matförgiftad,

berättar universitetslektor Ingela Marklund, som studerat svenskarnas kylskåpsvanor.

I den undersökningen förvarade nästan hälften av försökspersonerna såväl köttfärs som fisk

på fel ställe i kylskåpet, nämligen högt upp och långt ner där det är som varmast. Runt 40

procent av de undersökta förvarade maten där det var varmare än åtta grader, mot

rekommenderade fem.

Fakta

Kylskåpet har

fyrtio till sextio

liter för att

förvara mat

och kylskåpet

har ett

temperatur

av 10 till 15

grader i

den

övre delen

av kylskåpet

och i den

nedre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

övre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

nedre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

övre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

nedre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

övre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

nedre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

övre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

nedre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

övre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

nedre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

övre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

nedre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

övre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

nedre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

övre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

nedre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

övre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

nedre delen

av kylskåpet

är det

varmast

och i den

övre delen

av kylskåpet

En utskrift från Expressens nätupplaga, Expressen.se

Expressen till hölls ett par tandborstar som används flitigt några minuter. Det visade sig att de var lika smutsiga som en gammal disktrasa. När är det tandhygienisten Lotta Kuntz Stenl som ger patienten Ingela André en instruktion i hur man borstar tänderna.

Tandborsten kan göra dig sjuk

Du kan bli allvarligt sjuk av din tandborste. Laboratorietester avslöjar att

tandborsten på badrumshyllan kan vara lika skitig som en gammal disktrasa.

– Hos patienter med hjärtinfarkt har man hittat samma bakterier i blodet som i

munnen, säger Birgitta Söder, tandhygienist och universitetslektor på

Karolinska institutet.

En barn i Casimula de Joz i Rumänien får en spruta. Hundsvinska flöjar här
att vara döda eller har dödat de senaste dagarna.

"Miljoner kommer insjukna"

Skräcken sprider sig över Europa. Den dödliga fågelinfluensan har nått Turkiet - och är på väg mot Sverige. Panikåtgärder vidtas nu för att förhindra ett pandemiscenarie.

- Miljoner människor kommer att insjukna, säger Björn Olsen, professor i infektionssjukdomar.

Beväpnade militärer har slagit en jättring runt den turkiska byn Kizilca. Ingen släpps in eller ut utan att kontrolleras efter att ett brittiskt laboratorium i går bekräftade att förra veckans mystiska kalkonödd orsakades av det fruktade fågelviruset H5N1.

Stor asteroid på väg mot jorden

Svensk astronom: "Det blir en rejäl smäll om den träffar"

Den är uppkallad efter en egyptisk demon, ödesbestämmd att mörklägga världen.

År 2036 kan asteroiden Apophis träffa jorden. - Slår den ner i Stockholm drabbas alla upp till Östersund, säger Claes-Ingvar Lagerkvist, docent i astronomi.

Astronomer över hela världen följer med intresse den 390 meter långa asteroiden Apophis, som med hög hastighet är på väg mot oss. Den upptäcktes förra året - och riskerar träffa jorden om 31 år.

Enorm tryckvåg

- Det går inte att säga hur stor risken är att den gör det. Men den är inte null, så mycket kan jag säga, säger Claes-Ingvar Lagerkvist till aftonbladet.se.

Vid en kollision med jorden, skulle Apophis enligt Nassas beräkningar frigöra mer än 100 000 gånger den energi som frigos vid när atombomben släpptes över Hiroshima, skriver brittiska Guardian.

Så här föreställer sig NASA att det skulle se ut om en stor asteroid kolliderade med jorden.

Foto: NASA

Om asteroiden kommer...

och slår ut jorden om 31 år.
*...vad är det viktigaste du skulle vilja säga med? Skriv till oss och berättar!

ÖREBRO LÄNS LANDSTING

There is protection against nearly everything against fire and damages by storm and frost plus any other adversity that comes to mind but there is no protection against humankind

Harry Martinsson (Aniara, 1956)

There is protection against

Universitetssjukhuset Örebro
ÖREBRO LÄNS LANDSTING

THERE ARE RISKS YOU HAVE TO TAKE!

THERE ARE RISKS YOU CAN NOT AFFORD TO TAKE!

Friedrich Dürrenmatt

RELEVANT ACTORS IN A RISK COMMUNICATION PROCESS

- Authorities (local and national level)
- Politicians
- Scientists and experts
- Industry
- Unions
- NGOs
- Communities affected/concerned
- Members of the public
- Media (radio/TV/the press)

FRIGHT FACTORS

- Risks seen as *involuntary* (e.g. pollution contrasted with sports)
- Risks seen as *inequitable* - some profit while others suffer
- Risks seen as *inescapable* by taking personal precautions
- Source of risk *unfamiliar or novel*
- Risk *man-made* rather than natural
- Damage may be *hidden and irreversible*
- Danger to *small children* or *future generations*
- Form of harm arouses *particular dread* (e.g. cancer)
- Victims *identifiable* rather than anonymous
- Risk appears *poorly understood by science*
- *Contradictory statements* from responsible sources

MEDIA TRIGGERS

- Questions of *blame*
- Alleged *secrets and "cover-ups"*
- *"Human interest"* through heroes, villains, dupes, etc.
- Links to *existing high-profile issues* or personalities
- *Conflict* (between experts or experts versus public)
- Story as a *sign of further problems* ("What next?")
- *Many people at risk*, even if at low levels ("It could be you!")
- Strong *visual impact*
- Links to *sex* and/or *crime*
- Reference back to *other reportage*

DEFINITION OF RISK COMMUNICATION

Risk communication is an interactive process of exchange of information and opinion among individuals, groups, and institutions. It involves multiple messages about the nature of risk and other messages, not strictly about risk, that express concerns, opinions, or reactions to risk messages or to legal and institutional arrangements for risk management.

National Research Council, 1989

NEW DEFINITION OF RISK WHEN COMMUNICATING...

Hazard = probability x magnitud

Outrage = all things that worry people, and that experts are ignoring

RISK = HAZARD + OUTRAGE

$R = f(H,O)$

SANDMANS' S OUTRAGE FACTOR MODEL

1 Voluntary	Coerced
2 Natural	Artificial
3 Familiar	Unfamiliar
4 Not memorable	Memorable
5 Not dreaded	Dreaded
6 Diffuse in time/space	Focused in time/space
7 Knowledge exists	Knowledge does not exist
8 Controlled by me	Controlled by others
9 Fair	Unfair
10 Morally irrelevant	Morally relevant
11 Trustworthy	Untrustworthy
12 Process responsive	Process unresponsive

FUNDAMENTAL FACTORS IN RISK COMMUNICATION

- Credibility in those providing the information
- Knowledge (familiarity) about the target group(s)
- To have a good/effective message

FUNDAMENTALA FAKTORER I RISKKOMMUNIKATION

- Trovärdigheten hos den/de som tillhandahåller informationen
- God kunskap/kännedom om målgruppen/målgrupperna
- Att ha en bra/effektivt budskap

NY DEFINITION AV RISK NÄR MAN KOMMUNICERAR...

Hazard/mätbar risk = sannolikhet x magnitud

Indignation = alla de saker som oroar människor och som experterna ignorerar

RISK = HAZARD/MÄTBAR RISK + INDIGNATION
 $R = f(H,I)$

VAD MENAS MED RISKKOMMUNIKATION?

Riskkommunikation är en ömsesidig process som innebär utbyte av information och åsikter mellan enskilda, grupper och myndigheter/institutioner. Den innehåller flera budskap om riskers natur och storlek samt andra budskap, inte nödvändigtvis om risk, som uttrycker engagemang, åsikter, reaktioner gentemot risk eller mot olika åtgärder/strategier för att övervaka och kontrollera risker.

Riskkommunikation är sådan kommunikation som tillhandahåller lekmannen/allmänheten den information de behöver för att göra oberoende bedömningar om risker rörande hälsa, säkerhet och miljö.

RISKER FÖR MÄNSKLIGT LIV OCH MÄNSKLIG HÄLSA

För pest och hungersnöd, för krig
och örlig,
för uppror och twedrägt, för hagel
och owäder,
för eld och wåda, för en ond
bråd död -
bewara oss, milde Herre Gud.

1811 års kyrkohandbok

CHURCH OF SCOTLAND

Projekt som rör Samhälle, Religion och Teknologi

Genetiskt modifierad mat

Kloning

Patent på arvs massa

Xenotransplantation

Miljö

Klimatförändringar

Energi

Kärnkraft

Risk

Internetetik

Gud och vetenskap

Expressen.se Sida 1 av 1

EXPRESSEN.SE

En utgåva från Expressens nätupplaga, Expressen.se

Du kan få Parkinson av vanlig juice

Sprulina - som finns i både vanlig juice och i läskerna - kan orsaka nervsjukdomar som Parkinson.
Det visar forskning vid Stockholms universitet.
- Vi har lagt bort vår juice från marknaden, säger Thomas Gustavsson vid Jernkraftverket Borsbulte till Expressen.se.

Offen heter BMSA och finns i tilläggsämnen, vitaminbakterier, bakterierna finns bland annat i sprulinsägen, som används i många olika produkter. Sprulina anses ge en mängd positiva effekter.

De har en svensk-amerikansk studie somna fram till att BMSA kan ha ett samband med nervsjukdomar som ALS, Alzheimer och Parkinson.
Lindor löng tid har inga kunskaper av BMSA påstås i hjärnor hos sjukdomsdrabbade på Stilla havets Queen. Nyligen finns man BMSA även hos Alzheimerpatienter i Kanada och korstågsmen har inte svarat.

"Nya uppgifter"
Bland annat Jernkraftverket Borsbulte har en juice med sprulina i ett sortiment. Den drar man nu tillbaka från hyllorna.
- Det blir de mest nya uppgifter för oss, som vi fick kännedom om i går. Thingarna har man endast sprulinsägen sprulinsägen alla försämrar, säger Borsbulte till Thomas Gustavsson till Expressen.se.

- Vi har varit ett tag några föra det andra och har lagt bort produkterna från marknaden till vi vet vad som händer. Vi vill inte säga om här producerar så många det finns en ans.
Enligt Thomas Gustavsson har återtagningsprocessen gått smidigt.
- 90 procent är fortfarande i dag, resten i morgon torrlag, säger han.

"Ersätt i USA"
Ersätt en procent av Borsbulte omsättning kommer från Sprulinajuicen, berättigt säger Thomas Gustavsson att man inte har något annat val än att sluta sälja druvan.
- Den typ av underläggning som forskarna har för avsikt att göra kan också göras i USA, i Sverige står det första priset finns en milnad, säger Thomas Gustavsson.

Av **EMILIE BERGQVIST** emilie.bergqvist@expressen.se
Publicerad: 2008-04-08 15:34

Skicka URL till denna sida: <http://www.expressen.se/index.php?c=345554>

expressen.se Sida 1 av 2

EXPRESSEN.SE En utskrift från Expressens
nätupplaga, Expressen.se

Ansvariga för smink och övriga kosmetiska produkter är ofta kosmetiska företag som säljer sminkprodukter. Produkterna ska vara godkända av Kemikalieinspektionen (Kemi) innan de får säljas i Sverige.

Vanligt smink kan ge cancer

Men kan i själva verket skada vår hälsa. Vanliga hudkrämer, hårbals, parfym och smink innehåller ämnen som kan skada hälsan, visar en ny studie.

Ansvariga för smink och övriga kosmetiska produkter är ofta kosmetiska företag som säljer sminkprodukter. Produkterna ska vara godkända av Kemikalieinspektionen (Kemi) innan de får säljas i Sverige.

Vanliga hudkrämer, hårbals, parfym och smink innehåller ämnen som kan skada hälsan, visar en ny studie.

Få kontrollen
Enligt EU:s kemikaliebekämpningsdirektiv är det tillåtet att använda vissa ämnen i kosmetiska produkter. Men det finns vissa begränsningar för vilka ämnen som får användas. Det är viktigt att vara medveten om vilka ämnen som finns i sminkprodukterna som du använder. Det är också viktigt att använda sminkprodukterna på rätt sätt och inte använda dem för ofta.

Fakta/Viktig information
• Sminkprodukter innehåller ofta kemikalier som kan skada hälsan.
• Det är viktigt att vara medveten om vilka ämnen som finns i sminkprodukterna som du använder.
• Det är också viktigt att använda sminkprodukterna på rätt sätt och inte använda dem för ofta.

<http://www.kvp.se/expressen/road/www/artikel/03jap/Sminkar.jpg?w=350&h=250> 2004-12-22

expressen.se Sida 1 av 2

EXPRESSEN.SE En utskrift från Expressens
nätupplaga, Expressen.se

Sminkprodukter som innehåller kemikalier som kan skada hälsan. Produkterna ska vara godkända av Kemikalieinspektionen (Kemi) innan de får säljas i Sverige.

Korven är livsfarlig

Sju av tio svenska barn får i sig för mycket av konserveringsmedlet nitrit, visar en ny studie från Livsmedelsverket.

Nitrit är giftigt i höga doser och misstänks vara cancerframkallande. Det finns i mat som barn äter ofta, exempelvis korv, säger Evelyn Janesson Eifberg på Livsmedelsverket.

Svenska Livsmedelsverket har på uppdrag av regeringen granskat användningen av tillsatser i maten. I en studie fick föräldrarna till 595 fyraåringar följa dieten över två veckor. Barnen åt och drack som vanligt. Ämnet nitrit är ett konserveringsmedel som ofta finns i korv, bacon, skinka, leverpostej och kalibräta produkter.

Fakta:
Nitrit är giftigt i stora mängder.
• Nitrit används i låga doser som konserveringsmedel och skyddar mot

Alla ska äta två gånger om dagen ökar risken för cancer med 10 procent.

Larm: Kött kan ge tarmcancer

Svenska och internationella forskare slår larm inför grillsäsongen – kött ökar dramatiskt risken för cancer.

Resultaten är tydliga och skrämmande.

- Vi är övertygade om att vi har rätt, säger professor Göran Hallmans vid Umeå universitet som ingår i forskarteamet.

Den stora studien har genomförts av några av de mest framstående cancerforskarna i världen, däribland fyra svenska forskare från Lund och Umeå.

Matvanorna hos en halv miljon människor från hela Europa har studerats.

- Det är en enorm studie. Vi har hållt på sedan 1991, berättar Göran

FAKTA!

Måsterlocken Erik Luterstoft föreslår ett gott alternativ till rött kött: www.expressen.se

Risken är stor att fågelvintern kommer till Stockholm i mitten av mars.

Kaos hotar Stockholm

Det dödliga fågelviruset kan snart vara i Stockholm.

Då spörras vägarna och passagerarna spolats av innan tunnelbanefärden.

Myndigheterna förbereder ett enormt pådrag:

- I värsta fall får vi kalla in veterinärer från utlandet, säger läsveterinär Karina Burlin.

Snart kan det dödliga fågelviruset H5N1 vara i Stockholm.

Risken att smittan kommer till Stockholm med flyttfåglar är störst i mitten av mars.

Länsstyrelsen har rekognoscerat Stockholmsområdet för att

myndigheternas beredskapsplan snabbt ska kunna sättas i verk.

- Kommer ett positivt provsvar i Stockholm är det bara att köra i gång,

säger läsveterinär Karina Burlin.

Hon är en av tre personer som jobbar med fågelviruset på heltid på länsstyrelsen i Stockholm.

FAKTA!

En halv miljon blåar/dyggn Stockholm är närmare 1,9 miljoner invånare. - I Stockholms kommun bor drygt 770 000 personer, - 318 000 personer bor i Stockholm.

HÅLLER ÖPPET. Trots misstankar om smitta är Regnbågen dagis i Bromma öppet som vanligt. Nu ska nära 70 barn och 10 anställda testas om de smittats av tbc-bakterier.

Dödlig lungsmitta sprids på dagis

Barnen på dagiset Regnbågen i Bromma i Stockholm har drabbats av dödsmittan tbc.

Nu undersöks över 50 barn och all personal.

- Det här är en sjukdom att ta på allvar. Barn blir sjuka än vuxna och kan i värsta fall dö, säger tbc-experten Sven Hoffner.

Var femte svensk känner så stark oro och ångest inför framtiden att de riskerar att dö i förtid. Rapporten slog ner som en bomb hos socialstyrelsen. Bilden är arrangerad.

Oro - nya folksjukdomen

Var femte svensk känner oro eller ångest.

Oro:n förubblår risken att dö i förtid av självmord, hjärtinfarkt eller andra allvarliga sjukdomar.

Det visar en ny studie från Socialstyrelsen.

- Alarmerande. Vi måste ta den här varningssignalen på allvar, säger Håns Rosén på socialstyrelsen.

Svenskarna mår allt sämre. Mer än var femte svensk, 22 procent, känner oro eller ångest.

Det är nästan en fördubbling på drygt tio år.

Nu riskerar den ökade oron att bli ett hot mot folkhälsan, visar en ny studie från forskare vid Socialstyrelsens epidemiologiska centrum.

Svenskarna dör, och blir både fysiskt och psykiskt sjuka, av sin oro.

- Det här kan vara ett brottstreck. Vi kan få en ökning av både psykiska sjukdomarna och fysiska sjukdomar som hjärtsjukdom, säger Håns Rosén, avdelningschef på myndighetens epidemiologiska centrum.

Malin Nylander, 22, är medveten om risken med mobilstrålning men gör inget särskilt för att skydda sig. Jag tänker på att det kanske kan vara farligt, men det vet man ju inte eftersom det inte finns så mycket forskning.

Ge inte bort en farlig mobil i jul

Närmare 40 procent av landets mest populära mobiltelefoner ger ifrån sig för mycket strålning.

Och våret är storsäljarna som specialannonseras inför julen, visar en ny undersökning.

- Det kan faktiskt vara skillnaden mellan liv och död, säger forskaren Kjell Hansson Mård.

Högpartiet har kartlagt strålningen hos mobiltelefonerna som har sålt bäst under hösten.

Närmare 40 procent av de 96 modellerna har högre strålningsvärde än vad fackförbundet TCO har satt som gräns.

Av de stora tillverkarna klarar sig Siemens och Nokia bäst, visar undersökningen.

Sämsta modellerna

Vårre ser det ut för LG Electronics och Sony Ericsson. Många av deras modeller har för höga strålningsvärden, enligt TCO:s gräns. Och alla mest strålar telefonerna som tillverkarna marknadsför inför julen.

- Det är märkligt att det är just de högstrålande telefonerna som man vill sälja i första hand. Då tar man inget vidare ansvar som företag, säger miljöpartiets språkrör Peter Eriksson. Ännu saknas en samlad bild av hur farlig mobilstrålning är.

Men det finns anledning att vara försiktig, enligt Kjell Hansson Mård, forskare på Arbetslivsinstitutet och en av Sveriges ledande experter på hälsoaspekter kring mobiltelefoner.

Handsfree för orolig

Samtidigt anser branschorganisationen MTB att tillverkarna med råge uppfyller de krav som ställs.

- Klärner man oro rekommenderar vi att man använder handsfree, säger Mats Holme, vd på MTB.

Vår bostad

Utvärderat från www.varbostad.se 04-12-22 08:17:22

Reportage

Foto: Eva-Marie Pahl
Fotograf: Sune Frisell
Grafik: Mia

Publicerat: 2004-09-08

"3G-master kan ge cancer"

Ole Johansson, forskare på Karolinska Institutet anser att det är för tidigt att säga att 3G-telefoner eller mobiltelefoner kan ge cancer innan det är helt klart att det är ofarligt.

Strålningen från 3G-master och 3G-antennar kan vara cancerframkallande. Det menar Ole Johansson, forskare på Karolinska Institutet, och stöder sig på omfattande forskning. Samtidigt hävdar den ansvariga myndigheten SSI att 3G är ofarligt.

Är strålningen från antenner och master till den tredje generationens mobiltelefoner, 3G, en hälsofar? Det står mot tvål, expert mot expert. Från Strålskyddsinstitutet SSI som har lagt grunden för regeringens ställningstagande att 3G är ofarligt för folkhälvan till miljökonferens som Björn Östberg och forskare som Ole Johansson som är starkt kritiska mot utbyggnaden av 3G.

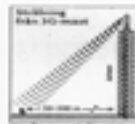
Ole Johannsons varningar för mikrovågstrålning från mobiltelefoner är kontroversiella i Sverige, såväl bland hans kollegor som hos makthavare och beslutsfattare hos operatörerna. För det är stora belopp som står på spel. Den tredje generationens mobiltelefoner, eller UMTS som den kallas internationellt, är en jätteindustri där investeringarna för 3G bara i Europa uppskattningvis ligger runt tusen miljarder dollar.

- Skulle 3G bli ett flaska blir resultatet den största

Alla ska få veta var strålningen mest givetvis utlösa varje bostad som antennen?

Strålningsvärde	Strålningsklass
0,001 - 0,01	1
0,01 - 0,1	2
0,1 - 1	3
1 - 10	4
10 - 100	5
100 - 1000	6
1000 - 10000	7
10000 - 100000	8
100000 - 1000000	9
1000000 - 10000000	10

Gränsvärdena för strålning från 3G-master

Fakta/
Mobiltelefoni och 3G

• Den tredje generationens mobiltelefoner, 3G eller UMTS, gör det möjligt att bli mer mobila än någonsin tidigare via mobilnätet.

• Utbyggnaden av 3G-nätet kräver 2 000

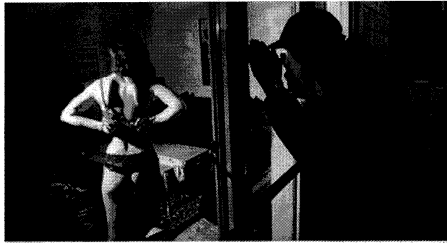

FOTO: THOMAS ENOSTROM

Gillar att titta på. 13 procent av männen och 4 procent av kvinnorna har blivit sexuellt upphetsade av att spionera på andra i sexuella situationer. Forskaren som ligger bakom studien uppmanar till polisanmälan om man utsätts för en fluktare.

Din granne kan vara en fluktare - vill se dig ha sex

Din granne kan vara en sexfluktare.

Nästan var sjunde svensk man tänker på att spionera på andra som har sex.

Och var tjugonde svensk man har blivit upphetsad av att blotta sig, visar en ny unik studie.

För första gången avslöjar en svensk studie hur vanligt det är att bli sexuellt upphetsad av att smygkika på andra som har sex eller att blotta sig.

Bliv upphetsad

Din sömn kan vara farlig

Måst 200 000 svenskar plågas av andningsstopp i sömnen. Följderna är allvarliga: ökad risk för hjärtinfarkt, stroke, depression och impotens. Men många vet inte om att de är drabbade.

- Det finns hjälp, säger läkaren Richard Harlid.

Andningsuppehållen kan vara upp till två minuter och gör att man väckas till.

- Personer med sömnapné syndrom väcks ungefär 200-300 gånger per natt, men oftast utan att märka det, säger Richard Harlid.

Många lever med problemet utan att veta om det. Farorna är många:

- Hjärtat måste jobba hårdare, när syrehalten sjunker reagerar kroppen som vid stress och risken ökar för hjärt-kärlsjukdomar, stroke och diabetes.

- Den ständiga tröttheten kan orsaka depression, humörsvängningar, impotens, och är en trafikfaror.

- Symptomen försvinner på några dagar om patienten får rätt vård, säger Richard Harlid.

FAKTA!

Rökning och liten underkåbe kan leda till sömnapné

Är du i riskzonen?
Faktorer som kan leda till sömnapné syndrom:

- Rökning
- Övervikt
- Snarkning
- Liten underkåbe

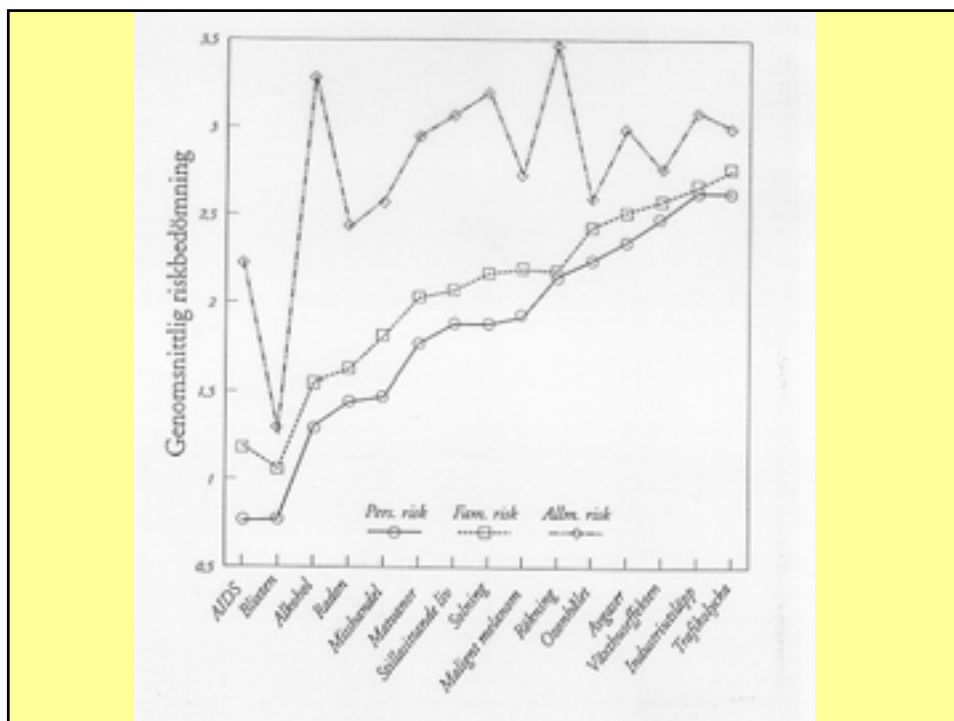
ÖREBRO LÄNS LANDSTING

DET FINNS RISKER SOM MAN MÅSTE TA!

DET FINNS RISKER SOM MAN INTE FÅR TA!

Friedrich Dürrenmatt

 Universitetssjukhuset Örebro
ÖREBRO LÄNS LANDSTING

ÖREBRO LÄNS LANDSTING	
SYFTE MED RISKKOMMUNIKATION MOT ALLMÄNHETEN	
SYFTE	EXEMPEL
<u>Utbildning & information</u> Förbättra kunskap om risk	Asbest Luftföroreningar
<u>Beteendeförändring</u> Förändra riskrelaterat beteende 1) Reducera högriskbeteende 2) Uppmuntra lämpligt beteende vid nödsituation	1) AIDS/HIV, tobak 2) Sevesodirektivet
<u>Uppnå konsensus eller kompromiss</u> <u>Rörande kontroversiella riskfrågor</u> Detta inkluderar att konsultera och involvera allmänheten i besluten	Kärnkraft Elektromagnetiska fält Avfallshantering
 Universitetssjukhuset Örebro <small>ÖREBRO LÄNS LANDSTING</small>	

RISKKOMMUNIKATION SKA INTE...

- ...försöka att sopa igen spåren efter begångna misstag.
- ...undanhålla information om risker från de människor som påverkas av riskerna.
- ...använda jargong eller vetenskapliga resultat för att dölja eller undvika svåra problem.

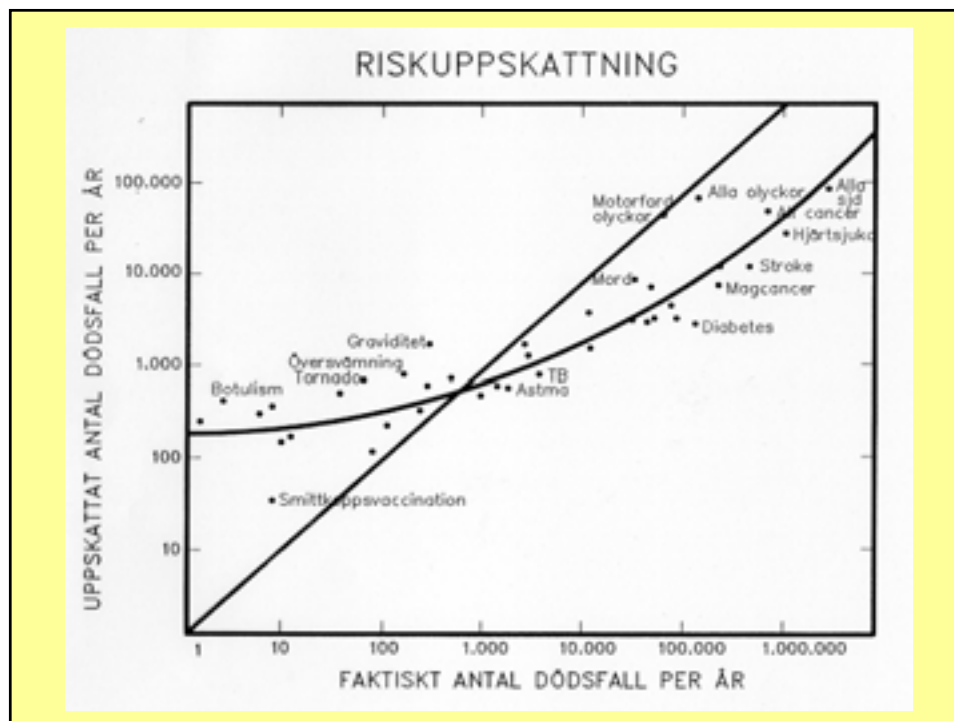
HINDER OCH SVÅRIGHETER VID RISKKOMMUNIKATION

- Riskbegreppet
- Olikheter i perspektiv
- Riskdebatten - som egentligen handlar om något annat än risk
- Riskuppfattningen som utgör en del av ett större kognitivt sammanhang

VAD TRIGGAR IGÅNG MEDIA?

Sådant som tenderar att förstärka mediaintresset

- Frågor om *skuld*
- Påstådda *hemligheter* och försök att "*sopa under mattan*"
- "*Mänskliga intressen*" via hjältar, skurkar, duperade etc
- Länkar till existerande *hög-profilfrågor* eller personligheter
- Konflikt* (mellan experter eller experter vs allmänheten)
- Nyheter som *tecken på vidare problem* (Vad händer sedan?)
- Många löper risk* även vid låga nivåer (Det kunde vara du!)
- Stark *visuell påverkan*
- Länkar till *sex* och/eller *kriminalitet*
- Referenser till *andra reportage* (det är redan en "story")

PRIMÄRA SYFTEN MED RISKKOMMUNIKATION

- Identifiera okända/svåra/kontroversiella aspekter på risk
- Påskynda/ändra kunskap och attityder rörande risker och risktagande
- Modifiera riskrelaterat beteende hos människor som är exponerade för risker
- Främja samhällligt samarbete för att mildra effekterna av olika risker
- Underlätta samarbete och gemensam konfliktlösning rörande kontroversiella risker
- Utveckla information om katastrofscenarios och planer för katastrofledning

PSYKOLOGISKA PRINCIPER VID RISKKOMMUNIKATION

- Människor förenklar
- När människor en gång har bestämt sig är det svårt att få dom att ändra sig
- Människor kommer ihåg vad de ser
- Människor kan inte snabbt upptäcka luckor i de bevis som de får
- Människor tenderar att vara mer oense om vad risk är än om hur stor risken är
- Människor har svårt att upptäcka motsägelser i riskdebatter
- Människor tenderar att ha en "optimism-bias"

FÖRENKLAD KONTROVERSMATRIS: Hur skillnader i riskskattning gjord av allmänhet och experter påverkar målen för riskkommunikation

Pilarna indikerar önskad effekt av kommunikation

Risk skattad av experter	Risk skattad av allmänheten	
	Låg	Hög
Låg	Ingen kontrovers	Kontrovers ← Experter Aktivister ↓
Hög	Kontrovers Experter → Breda allmänheten i stort likgiltig	Överenskommelse om prioriteter Åtgärder för att reducera risk

TRE NIVÅER PÅ RISKDEBATTER

Grad av intensitet

VÄRDEKONFLIKTER/social och kulturella normer, etik

KONFLIKTER OM TILLIT
-till institutioner, vetenskapen,
experterna

FAKTAKONFLIKTER/bevis, sannolikheter

Grad av komplexitet

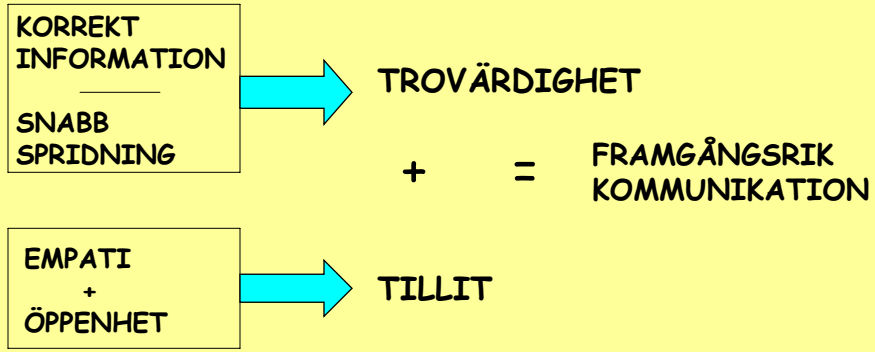
VIKTIGAST NÄR MAN FÖRST BEDÖMER ETT BUDSKAP...

VEM ÄR DET SOM BERÄTTAR DETTA FÖR MIG OCH KAN JAG KÄNNA TILLIT TILL/HA FÖRTROENDE FÖR HONOM... HENNE... DEN HÄR ORGANISATIONEN?

TIO SÄTT ATT FÖRLORA TILLIT OCH TROVÄRDIGHET

- 1) Dra inte in folk i beslutsfattande som rör deras egna liv.
- 2) Håll inne med informationen till dess att folk skriker efter den.
- 3) Bry dig inte om folks känslor.
- 4) Följ aldrig upp något.
- 5) Om någon gör ett misstag - förneka det.
- 6) Om du inte vet svaren, låtsas bara.
- 7) Tala aldrig ett enkelt, begripligt språk.
- 8) Visa upp dig som en riktig byråkrat.
- 9) Fördröj samtal med andra inblandade myndigheter.
- 10) Om någon av dina forskare/anställda har problem med sina relationer till andra människor, avskyr att träffa folk och ber att få slippa - skicka ut honom/henne i alla fall.

ELEMENT I EN FRAMGÅNGSRIK KOMMUNIKATION

**TEKNIKENS FRAMSTEG SKA RÄDDA MILJÖN
FRÅN EFFEKTERNA AV TEKNIKENS
FRAMSTEG**

Gubbstrutten, DN

NÅGRA LÄRDOMAR RÖRANDE ALLMÄNHET OCH RISK

- När beslut involverar allmänhet som exponerats för risk som de själva inte valt, så måste dessa beslut tas så öppet som möjligt.
- Oro hos konsumenter måste tas på allvar, även om denna oro inte verkar ha någon rationell grund i vetenskapen.
- Strategier som syftar till att först sortera ut de vetenskapliga aspekterna för att sedan titta på konsumentfrågor fungerar inte.

RISKKOMMUNIKATION ÄR FRÄMST TILLÄMPBART VID VISSA FRÅGESTÄLLNINGAR OCH SITUATIONER

Det föreligger en upplevd/faktisk risk. Allmänheten upplever att en organisation fattar beslut som potentiellt kan påverka deras hälsa, säkerhet eller livskvalitet

Det föreligger låg grad av tillit. En organisation upplevs av en majoritet inte som någon trovärdig källa vad gäller information om risker

Det föreligger stort engagemang. Det finns eller kan finnas ett stort engagemang bland allmänheten

Hur människan varseblir fara och responsen på den faran, är en kraftfull och fundamental drivkraft i mänskligt beteende, tänkande och känsloliv

Människor tenderar att respondera på risk med **hjärtat** såväl som med **hjärnan**

RISKKOMMUNIKATION KAN HA FLERA FUNKTIONER

- Upplysa
- "Rätt att få veta"
- Modifiera attityder
- Legitimera
- Reducera risk
- Ändra beteende
- Alarmberedskap
- Allmänhetens involvering
- Medbestämmande (participation)

JAG HAR UTVECKLAT EN NY FILOSOFI...
JAG FRUKTAR BARA EN DAG I TAGET

Charlie Brown (Karl i "Snobben")

FAKTORER SOM PÅVERKAR RISKBEDÖMNINGAR GENERELLT

De som har att göra med **uppkomstmekanismerna**

De som har att göra med **konsekvenserna**

De som har att göra med möjligheterna att bemästra
konsekvenserna

MEDIABEVAKNING AV RISKKONTOVERSER

- Journalister är oförberedda
- Det är ofta tidspress
- Det är ofta ont om plats
- Journalister och teknik...
- Teknisk information är svår att förmedla
- "Inte för mycket tekniska detaljer"
- Frågorna ofta komplexa
- Experterna svåra att samarbeta med

Experter

Opersonligt
Abstrakt
Neutralt
Nyanserat
Tentativt

Journalister

Personligt
Konkret
Engagerat
Dikotomiserat
Definitivt

SJU KARDINALREGLER: 1 (2)

- 1 Acceptera och involvera allmänheten som en partner.** Målet är att "producera" en informerad allmänhet, inte att negligera allmänhetens oro eller att underlåta att vidta åtgärder.
- 2 Planera ditt agerande noggrant och utvärdera sedan.** Olika mål/målgrupper eller media kräver olika åtgärder.
- 3 Lyssna till allmänhetens specifika oro och bekymmer.** Människor bryr sig ofta mer om pålitlighet, förtroende, kompetens, rättvisa och lyhörddhet än om statistik och detaljer.
- 4 Var ärlig, uppriktig och öppen.** Det är svårt att få omdöme om att vara pålitlig och trovärdig; förlorar man detta är det nästan omöjligt att få igen.

SJU KARDINALREGLER: 2 (2)

- 5 Arbeta nära med andra pålitliga källor.** Konflikter och oenighet mellan olika organisationer gör kommunikationen med allmänheten mycket svårare.
- 6 Möt medias behov.** Media är vanligtvis mer intresserad av politik än risk, enkelhet än komplexitet, fara än säkerhet.
- 7 Prata enkelt, klart och med medkänsla.** Låt aldrig dina ambitioner att göra ett bra arbete hindra dig från att erkänna den tragedi som sjukdom, skada eller död kan innebära. Människor kan förstå risk-information men de behöver ändå inte vara ense med dig; vissa människor kommer inte att bli nöjda.

**STADIER I RISKKOMMUNIKATIONEN ENLIGT
BARUCH FISCHHOFF**

- Allt vi behöver göra är att få siffrorna att stämma
- Allt vi behöver göra är att ge dom de här siffrorna
- Allt vi behöver göra är att förklara vad vi menar med de här siffrorna
- Allt vi behöver göra är att visa att dom tidigare har accepterat liknande risker
- Allt vi behöver göra är att visa att dom har något att vinna
- Allt vi behöver göra är att behandla dom på ett trevligt sätt
- Allt vi behöver göra är att göra dom till en partner
- Allt vi behöver att göra är att göra allt ovanstående

RISKKOMMUNIKATION 1 (5)*Deskriptiv forskning: Vad händer vid riskkommunikation?*

- Deltagarna drivs av olika motiv. Industrin förblir ofta passiv och reagerar mera på press från intressegrupper och berörd allmänhet.
- Riskkommunikationens process är minst lika viktig som dess innehåll.
- Den sociala dynamiken i ett samhälle påverkar i hög grad allmänhetens upplevelse av risker och i vilken utsträckning riskerna förknippade med "farliga anläggningar" tolereras.
- Människor som konfronteras med en riskfråga söker ofta någon att skylla på. Detta gäller för såväl naturliga risker som t ex översvämningar och jordbävningar.
- Riskkommunikation med syfte att lugna människor är en extremt svår uppgift.

RISKKOMMUNIKATION 2 (5)*Utvärderande forskning: Hur effektiv är riskkommunikation?*

Effektiv riskkommunikation beror på...

- informationsbehov eller krav på information som finns inom målpopulationen.
- hur relevant människor uppfattar att informationen är
- attityder mot den/de som kommunicerar.
- individens kunskaper och attityder mot risken som är i fokus.
- uppfattningar om hur majoriteten bland målgruppen kommer att reagera.
- attityder mot de metoder att handskas med en given risk som föreslås av den officiella kommunikationskällan.

RISKKOMMUNIKATION 3 (5)

Normativ forskning: Vilka principer bör riskkommunikationen följa?

Institutionsnivå:

- Acceptera och involvera allmänheten som en legitim partner. En grundsats inom riskkommunikation i en demokrati är att såväl enskilda som en bred allmänhet har rätt att delta i beslut som berör deras liv, egendom och saker som de värderar (hälsa, säkerhet och närmiljö).
- Människor har rätt att få veta, samarbete viktigt.

RISKKOMMUNIKATION 4 (5)

Organisationsnivå:

- Viktigt att klargöra skyldigheter och rättigheter för olika intressenter vid riskkommunikation.
- Varje aktivitet vid riskkommunikation ska kunna möta kriterier som rättvisa och kompetens.

•Individnivå:

- Den (de) som kommunicerar om risker bör vara öppen, ärlig och uppriktig.

RISKKOMMUNIKATION 5 (5)

Preskriptiv forskning: Hur bör man genomföra riskkommunikation?

- Inrätta som vana en process med brett deltagande.
- Involvera all viktiga intressenter.
- Ha uppmärksamhet på vad som oroar allmänheten.
- Ta itu med alla risker och andra negativa aspekter.
- Arbeta på att utveckla förtroende.
- Samordna och samarbeta med andra trovärdiga instanser.
- Möt massmedias behov.
- Förbättra välbefinnandet bland allmänheten.

NÅGRA ENKLA FRÅGOR...

- SKULLE DU TILLÅTA EN DATOR ATT BESTÄMMA VILKA AKTIER SOM DU SKA KÖPA...MED DINA LIVSBESPARINGAR SOM INSATS?
- KAN DU TÄNKA DIG ATT LÅTA EN ROBOT LAGA DINA TÄNDER?
- KÄNNES DET LOCKANDE ATT KÖPA EN BIL SOM STYRS AV DATORBASERAD SPETSTEKNOLOGI?
- SKULLE DU LÅTA EN ROBOT AGERA SKICKLIG KNIVKASTARE...MED DITT BARN SOM "MÅLTAVLA"?

HUR VET MAN NÄR MAN HAR LYCKATS MED SIN RISKKOMMUNIKATION?

“Framgångsrik riskkommunikation behöver inte betyda optimala riskbeslut; den säkerställer endast att bakom besluten ligger bästa tillgängliga kunskap och att människor upplever att man blivit bra informerade och att man har lyssnat på deras mening”

National Research Council (1989)

WHAT IS RISK?

Of all the wonders that I yet have heard,
It seems to me most strange that men should fear;
Seeing that death, a necessary end,
Will come when it will come.

- William Shakespeare, *Julius Caesar*

SEX FÖREKOMMANDE DEFINITIONER AV RISK

- Risk is the probability of a loss
- Risk is the size of a possible loss
- Risk is a function, mostly the product of probability and size of loss
- Risk is equal to the variance of the probability distribution of all possible consequences of a risky course of action
- Risk is the semivariance of the distribution of all consequences, taken over negative consequences only, and with respect to some adopted reference value
- Risk is a weighted linear combination of the variance of and the expected value of the distribution of all possible consequences

EN TILLTALANDE DEFINITION AV RISK

Risk är *sannolikheten* att *exponering* för en *riskkälla* kommer att leda till negativa *konsekvenser*

Ropiek & Gray

RISK OCH VÄRDERINGAR

Hur man responderar på risker beror inte enbart på sammanhang, utan också på...

- Personliga värderingar
- Politisk övertygelse
- Moraliska hänsyn
- Attityder till teknologi
- etc

RISK OCH VÄRDERINGAR

- Responser på risk är intimt sammanknippade med ett vidare spektrum av värderingar
- Isolerade fakta må därför ha liten påverkan på debatter om hur de accepteras
- Attityder till risk beror till betydande del på upplevd nyttoaspekter - eller brist på dem
- Där risker tycks vara under personlig kontroll, vill man kanske inte ha en reduktion av risk: Man kanske vill ha någon annan nytta eller t o m välkomnar risk

RISKLITTERATUREN ÖVER TID

- *Från* en betoning på "allmänhetens felsyn" på risk, med en tendens att betrakta alla avvikelser från experternas estimat som en produkt av okunnighet eller ren dumhet
- *Via* empiriska undersökningar om vad som verkligen berör människor och varför
- *Till* förklaringsmodeller som betonar att allmänhetens reaktioner på risk ofta har en egen rationalitet och att "expert-" och "lekmanna-" perspektiv borde informera varandra som parter i en tvåvägs-process

VILKA PSYKOLOGISKA FAKTORER ÄR DET SOM DRIVER MÄNNISKORS RISKPERCEPTION?

- Allmänhetens oro är ofta specifikt kopplad till en viss riskdomän. När det t ex gäller genetisk modifiering, är etiska hänsyn dominerande och kan inte kopplas bort från kommunikationsfrågorna
- Hur man ser på förmåner och behov kan kanske uppväga hur man ser på risk i ett sammanhang när det gäller att fatta beslut om accepterbarhet
- Det är möjligt att människor är mer intresserade av hur stora fördelar som löper ut från utveckling och tillämpning av en viss teknologi, än den risk som är kopplad till den teknologin

APPRAISAL-TENDENCY APPROACH/THEORY (ATT) Lerner & Keltner (2000, 2001)

- ATT antar att emotioner inte bara uppväcks från utan också frambringar specifika kognitiva skattningar
- Sådana skattningar finns kvar bortom den aktuella situationen - och blir en implicit perceptuell lins för att tolka kommande frågor/situationer

APPRAISAL-TENDENCY APPROACH/THEORY Lerner & Keltner (2000, 2001)

- Rädsla och ilska har motsatta effekter på risk perception
- Människor som är **rädda** ger uttryck för pessimistiska riskestimater och val som är riskaversiva
- Människor som är **arga** ger uttryck för optimistiska riskestimater och val som är optimistiska
- De senares estimat liknar mer de som glada människor gör

FORSKNINGSSPÅR

- Den **psykometriska teorin**: Relationer mellan olika riskskattningar
- **Kulturteorin**: Riskattitydernas kulturella rötter
- **Stigateorin**: Fördomar/åsikter
- Den **mentala modellens** teori: Riskkunskap
- **Informationsprocessande**: Samspel mellan kognitiva, värdeladdade och motivationella faktorer då man gör riskbedömningar

ANTONIO R. DAMASIO

Professor & Head of Dpt. Of Neurology
University of Iowa Collage of Medicine
Adj. Professor, Salk Institute for Biological Studies,
La Jolla, California

- **Decartes' Error: Emotion, Reason, and the Human Brain**
- **The Feeling of What Happens: Body and Emotion in the Making of Consciousness**
- Human reason depends on the interaction among several brain systems rather than on a single brain centre
- Feelings are views of the body's internal organs. Feelings are percepts and the are as cognitive as any other percept
- The mind is about the body: The neural processes that are experienced as the mind are about the representation of the body in the brain

SOCIAL KOGNITION

Sätten på vilka vi tolkar, analyserar, kommer ihåg och använder information om de sociala aspekterna av vår värld:

- Schemata
- Heuristics
- Potentiella felkällor i vår sociala kognition
- Affekt och kognition

SCHEMATA: Mentala strukturer som är centrerade runt ett specifikt tema och som hjälper oss att organisera social information

HEURISTICS: Enkla regler för att fatta komplexa beslut eller för att dra slutsatser på ett snabbt och tillsynes enkelt sätt

POTENTIELLA FELKÄLLOR I VÅR SOCIALA KOGNITION: Optimismbias (planning fallacy), magiskt tänkande,

AFFEKT OCH KOGNITION: Hur känslor formar tänkandet och hur tänkandet formar känslor

- Affekt - hur vi känner just nu, vår sinnesstämning
- Kognition - sätten på vilka vi processar, lagrar, minns och använder social information

OLIKA ANGREPPSSÄTT TILL RISKKOMMUNIKATION

(Ur Lundgren & McMakin, 2004)

- Communication Process Approach
- National Research Council's Approach
- Mental Models Approach
- Crisis Communication Approach
- Convergence Communication Approach
- Thee-Challenge Approach
- Social Constructionist Approach
- Hazard Plus Outrage Approach
- Mental Noise Approach
- Social Network Contagion Approach
- Social Amplification of Risk Approach
- Social Trust Approach

TERRORISM SOM EN FARA: En ny typ av problem

Kai Erikson

Konventionella katastrofer (översvämningar, jordbävningar) framskrider/utvecklas från en början, till en mitt och till ett slut.

Olyckor som inbegriper kemikalier och strålning och andra giftiga nödsituationer orsakar stora bekymmer för att de inte har några naturliga avgränsningar.

Någon "Faran över"-signal ljuder aldrig. Sådana här händelser kan kanske aldrig läggas till handlingarna.

TVÅ TYPER AV TÄNKANDE VIKTIGA FÖR RATIONELLA BESLUT VID AKUT FARA

Paul Slovic

1. Riskanalys
2. Experimentell typ

Experimentellt tänkande är intuitivt, automatiskt och snabbt.
Detta system representerar risk som en
"maggropskänsla".

Vissa (många) tenderar att se "risk som känsla" som något
irrationellt. Det är det inte.

Neurologer som Damasio (1994) har demonstrerat att logiska
argument och analytiskt resonerande inte kan bli effektivt
om det inte vägleds av känslor.

Rationellt beslutsfattande kräver en god integration av båda
typerna av tänkande.

ATTACKEN DEN 11 SEPTEMBER 2001 OCH DEN EFTERFÖLJANDE MJÄLTBRANDSEXPONERINGEN OCH DÖDSFALLEN, VISAR HUR EN HANDFULL MÅLMEDVETNA INDIVIDER PÅ KORT TID KAN SKAKA VÄRLDENS MÄKTIGASTE NATION

Slovic föreslår att riskanalyser ska kompletteras med
"sårbarhetsanalyser". Dessa skulle karaktärisera i vilken
grad individer och det moderna samhället är känsliga för
fysisk, social, politisk, ekonomisk, kulturell och psykologisk
skada.

Vilka betingelser befrämjar extrem sårbarhet?

Till exempel stora, tätbefolkade städer, jumbojetplan,
skyskrapor, moderna kommunikationsmedia, datorer,
tillgänglighet till kemiska, biologiska och nukleära vapen,
sociala orättvisor, komplexa oberoende system etc.

ELEMENT I RISKKOMMUNIKATION

• ... att informera (förändra kunskapen), övertyga (förändra attityd/beteende) samt ge råd

Riskkommunikation finns till för att ...

- Säkerställa att alla mottagare av ett budskap, har förmåga att förstå betydelsen i det budskap som de tar emot.
- Övertyga de som tar emot ett budskap att ändra attityd eller beteende med avseende på specifika riskorsaker eller klasser av risker.
- Att tillhandahålla betingelser för en dialog rörande riskfrågor så att all berörda parter kan ta del av en effektiv, kompetent och demokratisk process när det gäller att lösa konflikter.

MYTER SOM FÖRHINDRAR RISKKOMMUNIKATION

- Vi har varken tillräckligt med tid eller resurser
- Det är mer troligt att vi kommer att oroa folk
- Om vi bara kunde förklara risker på ett klart sätt
- Vi borde inte informera människor förrän vi har lösningar klara och tillgängliga
- Det här är alltför komplicerat för att folk ska förstå
- Tekniska beslut ska tas av tekniker
- Riskkommunikation är inte mitt jobb
- Om man ger folk ett lillfinger tar de hela handen
- Om vi lyssnade på folk så skulle vi ägna våra knappa resurser åt sådant som inte utgör något stort hot
- Det är aktivisternas fel

ATT INTE GÖRA VID RISKKOMMUNIKATION

- Blanda inte ihop "att lyssna" med "att förbli tyst"
- Låtsas inte lyssna om du inte gör det
- Avbryt inte i onödan
- Gör inga förhastade bedömningar
- Gör inte så att diskussionen handlar om fåfänga
- Ställ inte för många frågor
- Säg inte "jag vet exakt hur du känner det"
- Överreagera inte inför starka känslor
- Ge inte råd om du inte blir ombedd
- Göm dig inte bakom rollen som lyssnare

BETINGELSER FÖR TILLIT

Engagemang

Riskhandläggare döms efter det engagemang som de visar för att nå gemensamma mål

Detta inkluderar att ge korrekt information samt deltagande i beslutsprocesserna

Kompetens

Riskhandläggare måste visa teknisk kompetens i de områden som de är ansvariga för

Bry sig om/empati

Riskhandläggare döms efter sitt beteende och den omsorg de visar för sina kunder/klienter

Detta inkluderar förmågan att lyssna och kapaciteten att se saker ur andras synvinkel

Ärlighet

Riskhandläggare måste visa trovärdighet, objektivitet och uppriktighet

TRE VIKTIGA HEURISTISKA REGLER (tumregler)

- **AVAILABILITY** (tillgänglighet): när man skattar frekvens eller sannolikhet för händelser genom hur lätt det är att erinra sig/minnas exempel på sådana händelser
- **REPRESENTATIVITY** (representativitet): sannolikheten att en händelse skattas enligt hur lik den är en klass av händelser där man ser den aktuella händelsen som ett exempel
- **ANCHORING and ADJUSTMENT** (förankring och justering): i ett första steg förankras bedömningar i ett initialt värde som sedan justeras i enlighet med de rådande omständigheterna

PRINCIPER FÖR GOD RISKKOMMUNIKATION

OECD-dokument 2002

- Börja med en kritisk översyn av dina egna prestationer.
- Utforma ett integrerat riskmanagement- och kommunikationsprogram som säkerställer en kontinuerlig strävan att kommunicera med de mest viktiga intressenterna, inklusive konsumenter/drabbade, under riskhanteringsprocessen.
- "Skräddarsy" kommunikationen i enlighet med de behov som målgrupperna har och inte till de behov som informationskällan kan ha.
- Anpassa och modifiera kommunikationsprogrammet i en organiserad strävan att samla in feedback och att känna av förändringar i värderingar och preferenser.

FÖRSTÅELSERAM (FRAMING)

Media kan göra riskfrågor mer attraktiva för nyhetsbevakning om de kan integreras i följande tre sammanlänkade processer:

- **Koppling** av nya händelser/fenomen till instanser som redan är bekanta från tidigare mediatäckning, få det att se ut som den senaste episoden i en fortlöpande historia/berättelse
- **Kontextualisering** av händelserna genom att länka dessa till andra sammanhang med andra frågor
- **Förankring** av händelserna i djupt rotad fruktan, rädsla eller tro/åsikter som är populära och delas av flera

RISKPERCEPTION - RISKKOMMUNIKATION

Lars-Erik Warg
Docent i psykologi

Yrkes- och miljömedicinska kliniken
Universitetssjukhuset
701 85 Örebro

Tfn: 019-60 22483
Fax: 019-12 04 04
E-post: lars-erik.warg@orebroll.se

<http://www.orebroll.se/ymk>

VIKTIGT ATT KOMMA IHÅG...

- Vetenskapen tenderar att förkasta kausala kopplingar som inte kan finna vetenskapligt stöd... medan allmänheten kräver starka bevis mot en intuitiv koppling
- Frånvaro av bevis är inte samma sak som bevis på frånvaro...

IVL KUNSKAP

Miljöriskkommunikation

- konsten att avgöra vad allmänheten ska få veta och vad man inte bör berätta

Tid och plats: *Wie appt, kl 9:00-16:30, IVL Svenska Miljöinstitutet, Våthälsövägen 81, Stockholm.*

När ett ämne eller en produkt identifieras som hälsofarlig vill alla veta om det är farligt för dem. Både de som ska arbeta med det, de som eventuellt bor i närheten och politiker som ska besluta om fördelning av pengar. IVL Kunskap ger därför en kurs i riskkommunikation som hjälper dig att förmedla rätt information till rätt målgrupp vid rätt tillfälle. Kursen innehåller rättslig information och handfasta tips till dig som kommer i kontakt med riskkommunikation kring miljöfarliga. Många av exemplen kommer att hämtas från problematiken med förorenad mark.

Utövarer: Sten Håge, Gert Nyman-Klein och Lennart Dock, Kommunikationssektionen.

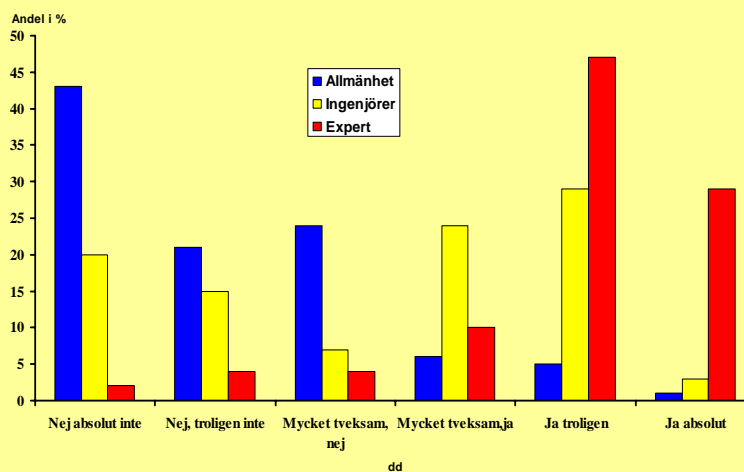
Konferensier: Jenny Lindgren, IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

LJUSETS FIENDE ANNO 1819

Kölnische Zeitung 28 mars 1819 om gatubelysningens skadlighet

1. **Teologiska skäl:** Ingrepp i Guds ordning
2. **Juridiska skäl:** Betalas via skatt
3. **Medicinska skäl:** Olja och gasutdunstning
4. **Moraliska skäl:** Mörkret avhåller från synd
5. **Polisskäl:** Hästar skygga, tjuvar djärva
6. **Nationalekonomiska skäl:** Import av kol och olja
7. **Nationella skäl:** Nationalkänslan försvagas

Är lösningen av kärnkraftsavfallet tillfredsställande?

KANSKE KRISEN KOMMER... FÅGELINFLUENSAN? KLIMATFÖRÄNDRINGAR? Om riskkommunikation

Lars-Erik Warg
Docent i psykologi

Yrkes- och miljömedicinska kliniken
Universitetssjukhuset
701 85 Örebro

Tfn: 019-60 22483
Fax: 019-12 04 04
E-post: lars-erik.warg@orebroll.se

<http://www.orebroll.se/y mk>

INTRESSETER I EN PROCESS ATT KOMMUNICERA OM RISKER

- Myndigheter (lokala och centrala) och kontrollerande instanser
- Politiker
- Vetenskapsmän och experter
- Industrin
- Fackföreningar
- NGO:s
- Berörd allmänhet
- Allmänheten i stort
- Massmedia (radio/TV/press)

FAKTORER SOM KAN OROA/SKAPA RÄDSLÅ 1(2)

Risker skapar generellt mer oro (och är mindre acceptabla) om de upplevs...

1. att vara ofrivilliga (t ex exponering för utsläpp) snarare än frivilliga (t ex "farliga sporter" eller rökning)
2. som orättvist fördelade (några drar nytta av X medan andra lider av dess konsekvenser)
3. som oundvikliga genom att man måste vidta försiktighetsåtgärder
4. som sprungna ur en obekant eller helt ny källa
5. som resultatet av något orsakat av människan snarare än av naturen (Gud)
6. som orsak till dold och irreversibel skada, t ex genom att man får en sjukdom många år efter exponeringen

FAKTORER SOM KAN OROA/SKAPA RÄDSLÅ 2(2)

Risker skapar generellt mer oro (och är mindre acceptabla) om de upplevs...

7. att ge upphov till vissa speciella faror för små barn eller gravida kvinnor eller mer generellt för framtida generationer
8. att hota med en död (eller sjukdom/skada) som uppväcker en speciell skräck/rädsla
9. att skada identifierbara snarare än anonyma offer
10. att vara dåligt förstådda av vetenskapssamhället
11. vara föremål för motstridiga uttalanden från ansvariga källor (eller ännu värre, från samma källa)

INDIGNATIONSMODELLEN (OUTRAGE FACTOR MODEL)

INDIGNATIONSFAKTORER

-	+
1 Frivillig	Påtvingad
2 Naturlig	Artificiell
3 Bekant	Obekant
4 Ej minnesvärd	Minnesvärd
5 Inger ej rädsla	Inger rädsla
6 Diffus i tid och rum	Fokuserad i tid och rum
7 Kunskap finns	Kunskap finns ej
8 Kontrollerad av individen	Kontrollerad av samhället
9 Rättvis	Orättvis
10 Moraliskt irrelevant	Moraliskt relevant
11 Förtroende	Ej förtroende
12 Process som motsvarar förv.	Process som ej motsvarar förv.